

IMF-kravaller i Lettland

Den 14 januari utbröt protester i Riga mot de nedskärningar som följer av en överenskommelse med Internationella valutafonden, IMF. Den innefattar bland annat lönesänkningar för anställda i offentlig sektor men är desto mer förmånligt mot svenska storbanker. Sverige är även en av överenskommelsens huvudfinansiärer.

Kravaller skakade Lettlands huvudstad Riga den 14 januari. Demonstranter försökte storma parlamentet och drevs tillbaka av polisen med tårgas och pepparsprej. Det borde inte ha kommit som en överraskning. "IMF-kravaller" är ett etablerat begrepp sedan minst 20 år tillbaka, och den 23 december undertecknade Lettland en överenskommelse med Internationella Valutafonden, IMF, som innehåller de typiska kraven på drastiska nedskärningar av offentliga utgifter.

"Ett extraordinärt starkt reformprogram" och "en budgetförstärkning på 7 procent av BNP

redan 2009" heter det. Detta bland annat genom att de offentliganställdas löner ska sänkas med minst 15 procent och momsens höjas. I utbyte får landet lån på sammanlagt 7,5 miljarder euro från IMF, EU och de nordiska länderna. Det blir "inte mycket utrymme för stimulans, något som Lettland skulle behöva när BNP väntas krympa med 5 procent nästa år", konstaterar den välrenommerade finanssajten RGE Monitor.

Svenska finansdepartementet och Riksbanken var med och utformade stödpaketet, och Sverige står också för den största insatsen vid sidan av IMF. Som Arbetaren Zenit skrev förra veckan bedriver Sverige en inrikespolitik som är unikt inriktad på budgetdisciplin, och tycks även vilja exportera denna politik.

DET MEST KONTROVERSIELLA inslaget i IMF-överenskommelsen var beslutet att upprätthålla den lettiska valutans fasta växelkurs mot euron. Det har spekulerats i en devalvering eller övergång till rör-

lig växelkurs och centralbanken har redan tvingats stödköpa lats för att upprätthålla kursen. Sedan pengar väl har börjat strömma ut ur ett land är det ett vågspel att försöka upprätthålla en växelkurs genom stödköp, räntehöjningar och åtstramningspaket. Bland annat gjorde Sverige och andra EU-länder 1992 misslyckade men kostsamma försök att rädda den fasta växelkursen, liksom även Argentina 2001.

TROTS DESSA VARNANDE exempel har den lettiska regeringen bundit upp sig hårt för att behålla den fasta växelkursen och gjort det till en känsloladdad symbolfråga (återigen är likheten med Sverige och Argentina slående). Detta trots att regeringen vet att valet "medför svåra konsekvenser, som behovet av finansiella åtstramningar och möjligheten att lågkonjunkturen förlängs", skriver IMF.

Så vad ligger bakom denna inställning? Ekonomen Edward Hugh har en intressant förklaring: "Påtryckningar från de nordiska bankerna". skriver han. De sven-

ska bankerna står för omkring 60 procent av all utlåning i Baltikum. RGE Monitor kallar dem för "Baltikums de-facto-centralbanker", och en devalvering i Lettland skulle med stor sannolikhet dra med sig även Estland och Litauen. En mycket stor del av de

"Påtryckningar från de nordiska bankerna."

Ekonomen Edward Hugh om förklaringen till varför Lettlands regering driver igenom ett åtstramningspaket trots starkt motstånd och eventuellt svåra konsekvenser.

utlånade pengarna kommer från utländskt (till stor del svenskt) kapital, och en devalvering skulle därför leda till att lånen blev dyrare och svårare att betala. Därför skulle en devalvering med stor sannolikhet leda till exploderande kreditförluster för framför allt Swedbank och SEB, eller en "spridning av den finansiella instabiliteten till Skandinavien",

som Hugh uttrycker det. Även i offentliga IMF-handlingar framgår att risken för att nordiska banker gör förluster på sina investeringar i Baltikum är en huvudsak till att Lettland behåller den fasta växelkursen.

Att IMF och den svenska regeringen satsar skattepengar för att upprätthålla latsens fasta växelkurs är uppenbarligen något som ligger i linje med svenska storbankers intressen. Flera lettiska kommentatorer menar att detta bara är ett sätt att skjuta fram och fördjupa en oundviklig krasch, så att de svenska bankerna ska vinna tid för att rädda undan så mycket kapital som möjligt.

ÄVEN FÖRRA ÅRETS ekonomiprisstagare till Alfred Nobels minne Paul Krugman kritiserar Lettlands val att behålla fast växelkurs. Han menar att kraftiga löneminskningar leder till deflation, vilket försvårar återbetalning av utländska lån minst lika mycket som en devalvering.

JON WEMAN
utrikes@arbetaren.se

Detta verk är licensierat under Creative Commons Erkännande-Icke-kommersiell-Inga bearbetningar 2.5 Sverige licens. För att se en kopia av denna licens, besök <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/2.5/se/> Verket har publicerats i www.globalarkivet.se.